

УДК 725.54.57

Обиначна З.В.,

Інститут архітектури, будівництва і туризму
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

АРХІТЕКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ ІПОТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЙНІЙ СФЕРІ. ФОРМУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ІПОТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА СПРОБА КЛАСИФІКАЦІЇ.

Розглядається історія розвитку іпотерапії та її вплив на архітектуру закладів, в яких присутня лікувальна верхова їзда. Обґрунтовано типологію закладів із застосуванням методу іпотерапії та чинники, які впливають на застосування цього методу лікування.

Ключові слова: іпотерапія, історія розвитку іпотерапії, іпотерапія в різних закладах.

Постановка проблеми. Метод іпотерапії застосовується в реабілітації не так давно. В сучасній практиці застосування цього методу проглядаються суттєві позитивні відгуки. Вивчаючи та аналізуючи розвиток реабілітаційних центрів у світі, на Україні та на Прикарпатті зокрема, а також застосування цього методу в таких закладах. Важливо зазначити, коли саме виник цей метод лікування та який вплив він несе на архітектурний аспект.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням розвитку реабілітаційних центрів іпотерапії в Україні займалися І. Гончаренко[2], І. Філіппенко, К. Дідик; за кордоном - І.Ю. Казаченко, Л.К. Грачев. В якості реабілітації іпотерапію рекомендують А. Потапчук, Г.В. Дремова О. Борзак. Принципи створення та оцінка лікувальної верхової їзди досліджено А.А. Цветковою, Д. Спинк, Е.И. Бугаєвою, І. Штраусом, П.Т. Гурвичем,

Мета роботи. Проаналізувати історичний досвід організації закладів із методом лікування іпотерапією та здійснити типологію закладів на основі обґрунтування чинників розвитку реабілітаційних центрів з використанням іпотерапії.

Виклад основного матеріалу:

1. Історія розвитку іпотерапії та її використання в реабілітації

В ХХ столітті в наукових працях часто зустрічалась велика зацікавленість до використання коней в лікувальних цілях.

Сам термін "іпотерапія" виник порівняно недавно і походить від грецького "hippos" - кінь, що означає лікування конем, або за допомогою коня[1]. Термін почав використовуватись в практиці комплексної реабілітації дітей-інвалідів в закладах різного типу.

Концепція іпотерапії знаходить свою ранню письмову згадку з часів Стародавньої Греції в працях Гіппократа. У Європі іпотерапія стала розвиватися інтенсивно в останні 30-40 років: спочатку в Скандинавії, потім в Німеччині, Франції, Голландії, Швейцарії, Грузії, Великобританії, Польщі. Даний метод лікування був визнаний Німецькою фізіотерапевтичною асоціацією (Deutsche Verband für Physiotherapie – Zentrivverband der Krankengymnasten). Науковим обґрунтуванням дії іпотерапії на організм в кінці XIX сторіччя займався французький лікар Перон, який стверджував, що сприятливий вплив верхової їзди на організм полягає, зокрема, в активізації кровообігу, рухової і дихальної функції.

У Норвегії Елізабет Бодікер (Elizabet Bodiker), що застосовувала протягом 9 років іпотерапію в заняттях з колишньою спортсменкою-кіннотницею Ліз Карел, не тільки досягла майже повного виліковування, але і зробила можливою її участь в Олімпійських іграх у Хельсинку (1952 р.). Е. Бодікер стала в порядку експерименту садити на коня інших молодих інвалідів. Успішні результати викликали в Норвегії сенсацію. Норвезька влада погодилася на відкриття в 1953 році спеціального центру лікувальної верхової їзди (ЛВІ) для дітей-інвалідів. Центри по іпотерапії стали відкриватися в багатьох країнах світу.

У 1972 р. у Франції відбулась перша міжнародна зустріч фахівців з ЛВІ, які представляли країни Європи та США. Наступна зустріч відбулася в 1974 році в Парижі і отримала статус міжнародного іпотерапевтичного Конгресу, який проводиться кожні три роки. Питанням іпотерапії був присвячений спеціальний конгрес у Гамбурзі в 1982 році, а у 1991 році на VII Міжнародному конгресі в Аарі (Німеччина) була затверджена Міжнародна Федерація верхової їзди для інвалідів (FRDI – Federation of Riding for the Disabled International) та згодом і Устав FRDI.

У Росії використання іпотерапії почалося з відкриття в 1991 р. у Москві[2].

У нашій країні цей метод з'явився лише на початку дев'яностих років, на 20 років пізніше, ніж на Заході. По суті, іпотерапія – це не що інше, як форма лікувальної фізкультури (ЛФК), де інструментом реабілітації виступають кінь, процес верхової їзди і фізичні вправи, що виконуються людиною під час верхової їзди[1].

Досліджуючи розвиток реабілітаційних центрів на Прикарпатті, варто провести аналіз таких центрів по всій Україні. Вітчизняні центри, де проводяться заняття іпотерапії зареєстровані на Донбасі, в Києві, Коломиї, Севастополі, Тернополі, Харкові та інших містах. На рисунку 1 позначено найбільш відомі центри України, де проводяться заняття з іпотерапії.

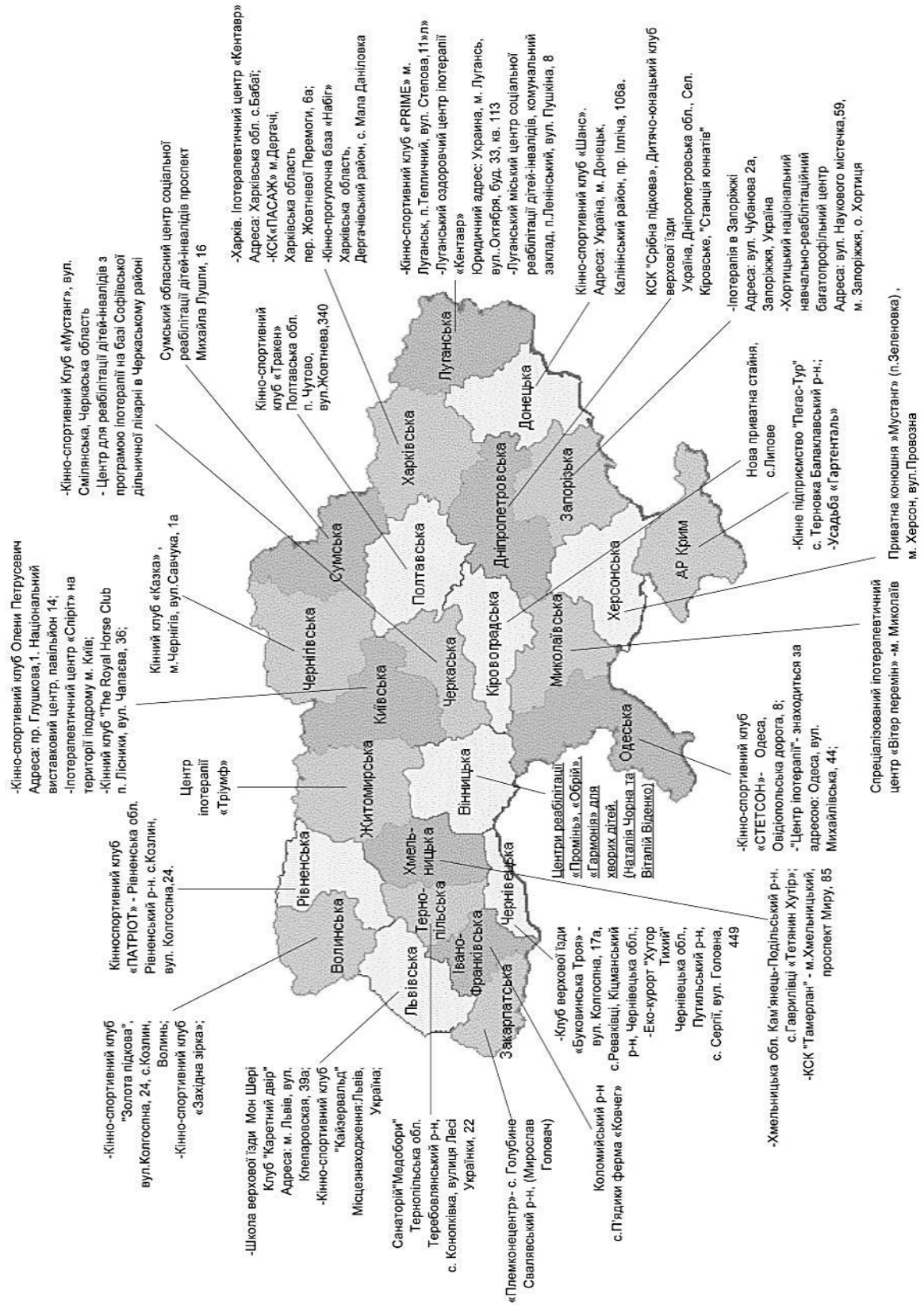

Рис. 1. Застосування іпотерапії в Україні.

До архітектури реабілітаційних центрів з методом іпотерапії має бути особливий підхід. Оскільки тут повинні бути наявні приміщення як і для лікування, проживання, відпочинку, так і додаткові господарські приміщення для утримання коней. На жаль, не всі заклади мають в своєму складі такі приміщення. До особливості закладів із іпотерапією можна віднести наявність великого зовнішнього простору, оскільки для утримання коней, їх вигулу та занять іпотерапією потрібна велика територія.

Проводячи аналіз закладів, де проводиться лікування методом іпотерапії, а саме в світих зразках, на Україні та на Прикарпатті зокрема, можна виділити три найпоширеніші типи: 1-найпростіший -приватний іподром, де надається послуга іпотерапії; 2-кінно-спортивна база з включенням методу іпотерапії; 3-реабілітаційний центр повного циклу з одним із методів лікування яких є саме іпотерапія. Аналіз таких об'єктів впорядкований за типологією та поданий на рисунку 2.

Світова практика показує, що великого поширення набуло проектування рекреаційно-реабілітаційних центрів, де крім оздоровлення методом іпотерапією присутній і кінний спорт. Переважно, ці дві складові: реабілітація-спорт співіснують. Більше того, майже у всіх закладах, де проводиться лікування за допомогою коня, першоосовною був саме кінний спорт, а іпотерапія стала додатковою функцією закладу. На рисунку 3 показано чинники, які впливають на застосування іпотерапії в різних закладах.

На жаль, більшість закладів, де є присутній кінний спорт та іпотерапія занепадають. Одним із таких прикладів на Прикарпатті служить приватний іподром в с.Похівка Богородчанського району, в якому безплатно надавалась послуга іпотерапії.

Висновок. У даній роботі розглянуто історію іпотерапії (лікувальної верхової їзди), досліджено сучасний стан та перспективи розвитку цього методу в світі та на Україні. Розвинено типологію закладів із застосуванням методу іпотерапії та чинники, які впливають на застосування цього методу лікування. Аналіз дослідження дозволяє стверджувати, що значна кількість існуючих закладів, в яких проводяться заняття іпотерапією не пристосовані до тривалого перебування хворих людей, немає відповідної структури приміщень. На даний час є дуже важливим проведення наукових досліджень та тему розвитку іпотерапії, що дасть можливість більше ознайомитись із впливом цього методу лікування на реабілітацію хворих, а також будуть виявлені нові позитивні та негативні сторони закладів, що працюють із цим методом лікування.

Типологія закладів із застосуванням методу іпотерапії				
Типи закладів	Ситуаційне розміщення, доступність	Функціональна наповненість	Архітектурна виразність	Плюси та мінуси даних типів закладів
Індивідуальні (приватні)	За межами міста, віддалені від житлових районів, місць торгівлі, промислових центрів.	Неповний склад приміщень для тривалого перебування	Компактне розміщення будівель на території, часто невпорядковане стильове рішення	<ul style="list-style-type: none"> + Відчуття домашнього затишку та комфорту - Відсутність чи нестача приміщень для проживання та харчування - Важкодоступні
Кінно-спортивні клуби (школи)	Переважно на околицях міста, або в районних центрах.	Великий склад приміщень. Традиційний функціональний розподіл блоків: харчовий, господарський, спортивний, відпочинковий	Велика кількість будівель грамотно розташованих між собою. Присутня стильова єдність. Передбачене комфортне перебування	<ul style="list-style-type: none"> + Комфортний відпочинок + Велика кількість послуг для відпочинку + Введення інваліда в соціум + Легкодоступні - Менша кількість приділеного часу хворим в порівнянні з лікувальними закладами - Відсутність умов для тривалого лікування: житло, ігрові кімнати для дітей
Реабілітаційні центри	Переважно на околицях міста, рідше - в центральній частині	Повний склад приміщень для лікування, впорядкований розподіл функціональних зон, правильне перетікання внутрішніх та зовнішніх потоків	Велика кількість функціональних блоків. Великий простір для відпочинку	<ul style="list-style-type: none"> + Даний тип закладів повністю пристосований для хворих людей, в тому числі, для інвалідів. + Присутня: <ul style="list-style-type: none"> *велика кількість лікарів; *харчова зона; *житлова зона; *відпочинкова зона. + Легкодоступність - Велика кількість людей

Рис. 2. Типологія закладів із застосуванням методу іпотерапії

Рис. 3. Чинники, які впливають на застосування методу іпотерапії

Рис. 4. Фотофіксація іподрому м.Львів

Сьогодні в Україні та її регіонах настала гостра проблема удосконалення архітектурно-просторової організації центрів реабілітації хворих методом іпотерапії.

Бібліографічний список:

1. Реферат. Медицина, здоров'я. Іпотерапія - лікування за допомогою коня: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://allref.com.ua/skachaty/ipoterapiya__likuvannya_za_dopomogoyu_konya&lan=1/1
2. Ігор Гончаренко. Науова конференція. Іпотерапія в гуманній медицині. Київ : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1853>

Аннотація:

В статье рассматривается история развития иппотерапии и ее влияние на архитектуру заведений, в которых присутствует лечебная верховая езда. Исследована типология учреждений с применением метода иппотерапии и факторы, которые влияют на применение этого метода лечения.

Ключевые слова: иппотерапия, история развития иппотерапии, иппотерапия в различных заведениях.

Annotation:

The article reviews the development of hippotherapy and its impact on architecture of institutions, which are developing and using methods of therapeutic riding. In this reserch we substantiated the typology of institutions using the method of hippotherapy and the factors that influence the usage of such treatment.

Keywords: hippotherapy, history of hippotherapy, therapeutic horseback riding in various institutions.